

ประเทศไทยกับงานด้านสาธารณสุขในกรอบอาเซียน

ความร่วมมือด้านสาธารณสุขในกรอบอาเซียน มีกลไกขับเคลื่อนคือการประชุมในระดับต่าง ๆ ได้แก่ การประชุมระดับรัฐมนตรีสาธารณสุขอาเซียน (ASEAN HEALTH MINISTERS' MEETING: AHMM) การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการพัฒนาสาธารณสุข (SENIOR OFFICIAL'S MEETING ON HEALTH DEVELOPMENT: ASEAN SOMHD) และการประชุมระดับคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ รวม 10 ด้าน ได้แก่ โรคติดต่อ ความปลอดภัยด้านอาหาร ความร่วมมือด้านเทคนิคเกี่ยวกับยา การเตรียมพร้อมและรับมือกับโรคระบาด การควบคุมยาสูบ เอดส์ สุขภาพจิต สุขภาพแม่และเด็ก โรคไม่ติดต่อ และการแพทย์ดั้งเดิม

ประเทศไทย มีบทบาทนำในการผลักดันความร่วมมือด้านสาธารณสุขของอาเซียนในหลายด้าน อาทิ **ด้านการเตรียมพร้อมและรับมือโรคระบาด** ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยทำหน้าที่ประธานและ “Coordinating Office” ของ “เครือข่ายฝึกอบรมนักระบาดวิทยาภาคสนาม (Field Epidemiology Training Network: FETN) ในกรอบความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ (ASEAN+3) ด้านสุขภาพจิต โดยประเทศไทยได้ริเริ่มให้มีการจัดประชุมคณะทำงานสุขภาพจิต ขึ้นเป็นครั้งแรกในอาเซียนและได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานคณะทำงานสุขภาพจิตอาเซียน ASEAN Task Force on Mental Health (AMT) และดำรงตำแหน่งประธานอยู่ในปัจจุบันจนถึงสิ้นปี 2557 **ด้านการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (Health Impact Assessment – HIA)** โดยประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง HIA เป็นครั้งแรก เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2555 ที่ จ. ภูเก็ต และ **ด้านการควบคุมยาสูบ** โดยประเทศไทยเป็นผู้เสนอและผลักดันแนวคิด “Towards Smoke Free ASEAN Campaign” เมื่อปี 2554

ประเทศไทยในฐานะประธานการประชุมรัฐมนตรีสาธารณสุขอาเซียน (AHMM) ระหว่างปี 2555 - 2557 ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม AHMM ครั้งที่ 11 และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การประชุม AHMM+3 และ AHMM+จีน รวมทั้ง การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการพัฒนาสาธารณสุข ระหว่างวันที่ 2 – 6 ก.ค. 2555 ที่ จ. ภูเก็ต ซึ่งการประชุมเหล่านี้ย้ำความสำคัญของประเด็นความร่วมมือด้านสาธารณสุข ได้แก่ การควบคุมป้องกันโรคไม่ติดต่อ (Non-Communicable Diseases: NCD) การลดการบริโภคยาสูบ การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (Universal Health Coverage: UHC) และการควบคุมป้องกันโรคเอดส์

กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินงานความร่วมมือด้านสาธารณสุขของอาเซียนได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านวิชาการจัดการประชุมรัฐมนตรีสาธารณสุขอาเซียน และคณะอนุกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขของประเทศไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานตามมติที่ประชุม AHMM และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้องข้างต้น โดยล่าสุด เมื่อเดือนสิงหาคม 2555 ที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ได้หารือเกี่ยวกับแนวทางการติดตามผลการดำเนินงาน โดยกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละประเด็นอย่างชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- **การควบคุมป้องกันโรคไม่ติดต่อ (Non-Communicable Diseases: NCDs)** ที่ประชุม AHMM เห็นพ้องให้ติดตามความคืบหน้าในการรณรงค์ให้อาเซียนปลอดบุหรี่ (“Smoke Free ASEAN”) และเห็นพ้องให้มีการจัดตั้ง “ASEAN Alcohol Control Network”
- **การควบคุมโรคเอดส์** ที่ประชุม AHMM และ ASEAN SOMHD ได้ติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการตาม “ASEAN Declaration of Commitment: Getting to Zero New HIV Infections, Zero Discrimination, Zero AIDS-Related Deaths” ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ UNAIDS ในกรอบสหประชาชาติ
- **หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (Universal Health Coverage: UHC)** ประเทศไทยเป็นผู้ผลักดันให้ UHC เป็นวาระสำคัญของการประชุม AHMM และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งที่ประชุม AHMM และ AHMM+3 ได้เห็นพ้องให้จัดตั้ง Network on UHC นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขยังมีดำริจะผลักดันเรื่องนี้ให้เป็นวาระของการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในเรื่องนี้ในระดับภูมิภาคต่อไป

ในยุคโลกาภิวัตน์ การเดินทางไปมาหาสู่กันสะดวกสบายขึ้น โรคภัยไข้เจ็บและปัญหาสุขภาพกลายเป็นปัญหาระดับโลกที่ไร้พรมแดน ประเทศต่าง ๆ ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาด้านสาธารณสุขต่อการพัฒนา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ และเล็งเห็นความสำคัญของการขยายความร่วมมือระหว่างประเทศด้านสาธารณสุข ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของจำนวนสาขาความร่วมมือ หรือระดับความร่วมมือ เพื่อให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศต่าง ๆ สามารถตอบโต้ภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ในปัจจุบัน **การทูตเชิงสาธารณสุข (Global Health Diplomacy)** จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในเวทีระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีบทบาทที่แข็งขันและมีศักยภาพสูงในการส่งเสริมความร่วมมือด้านสาธารณสุขต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า** ซึ่งเป็นประเด็นที่ประเทศไทยได้พยายามผลักดันในเวทีระหว่างประเทศมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบทบาทของไทยในฐานะสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้ง Foreign Policy and Global Health Initiative (FPGH) ซึ่งเน้นการดำเนินงานด้านการต่างประเทศ โดยคำนึงถึงประเด็นปัญหาด้านสาธารณสุขควบคู่กันไป

อนึ่ง ประเด็นความร่วมมือของอาเซียนด้านสาธารณสุขส่วนใหญ่ในปัจจุบันอยู่ภายใต้ **แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint 2009-2015)** หัวข้อการคุ้มครองและสวัสดิการสังคม ซึ่งประกอบด้วย 7 หัวข้อหลัก ได้แก่ 1) การขจัดความยากจน 2) เครือข่ายความปลอดภัยทางสังคมและความคุ้มครองจากผลกระทบด้านลบจากการรวมตัวอาเซียนและโลกาภิวัตน์ 3) การส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหาร 4) การเข้าถึงการดูแลสุขภาพและส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีสุขภาพ 5) การเพิ่มศักยภาพในการควบคุมโรคติดต่อ 6) การรับประกันอาเซียนที่ปลอดยาเสพติด และ 7) การสร้างรัฐที่พร้อมรับกับภัยพิบัติและประชาคมที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น